

ЦИФРОВІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

Н. І. Вознюк

Анотація: Розглянуто окремі аспекти цифровізації соціальної сфери на сучасному етапі. Визначено основні напрями її подальшого розвитку в Україні.

Ключові слова: цифровізація, соціальний захист, цифрова трансформація

Цифровізація соціальної сфери передусім покликана підвищити якість надання соціальної підтримки громадянам, які опинились у складних життєвих обставинах. Впровадження інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій в рамках модернізації системи соціальної підтримки населення є критично важливим в умовах воєнного стану. Така трансформація дозволяє мобілізувати потенціал соціального захисту, запобігти соціальній ексклюзії осіб, які опинились на територіях, на яких ведуться (велися) бойові дії, осіб з обмеженими фізичними можливостями тощо.

Напрями та завдання комплексної цифрової трансформації всіх компонентів системи соціального захисту населення в Україні на основі єдиних підходів, стандартів і технологій визначено Стратегією цифрової трансформації соціальної сфери, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р [1]. Необхідною умовою реалізації Стратегії є створення Єдиної інформаційної системи соціальної сфери. Засади, структура та порядок функціонування Єдиної інформаційної системи соціальної сфери визначено у Положенні про Єдину інформаційну систему соціальної сфери [2]. Така система покликана забезпечити технічну реалізацію уніфікації процедур надання соціальних виплат, пільг та послуг з одночасним збереженням адресного підходу у призначенні; оптимізацію процедур обміну інформацією між суб'єктами Єдиної системи; централізоване зберігання та обробку даних із забезпеченням їх конфіденційності та безпеки. Впровадження Єдиної інформаційної системи соціальної сфери ще триває в регіонах [3]. Позитивним прикладом її роботи є

надання в усіх областях України шести державних допомог саме через Єдину інформаційну систему соціальної сфери: допомоги на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування; допомоги на дітей самотніми матерями; допомоги при усиновленні дитини; допомоги малозабезпеченим сім'ям; допомоги особам з інвалідністю та дітям з інвалідністю; допомоги особам, які доглядають за хворою дитиною.

Створення Єдиної інформаційної системи дозволить реалізувати екстериторіальний принцип при наданні усіх видів соціального захисту. За цим принципом вже надаються послуги у Пенсійному фонді України: особа може звернутись у будь-який сервісний центр Фонду та отримати послуги незалежно від місця проживання або перебування. Одночасно, значну частину послуг можна отримати дистанційно на вебпорталі електронних послуг Пенсійного фонду України або за допомогою мобільного застосунку «Пенсійний фонд». Надання послуг за принципом екстериторіальності набуло особливої ваги в умовах воєнного стану.

Як зазначають у Мінсоцполітики, основним напрямом цифрової трансформації соціальної сфери України зараз є цифровізація соціальних послуг, а також впровадження електронного кейс-менеджменту [4]. Такий підхід дозволяє сформулювати індивідуальну траєкторію соціальної підтримки осіб, які потрапили у складні життєві обставини, з врахуванням їх потреб та потенціалу.

Цифрова трансформація соціальної сфери є двостороннім процесом та не може бути успішно реалізована, якщо реципієнти не володітимуть цифровими навичками та, відповідно, не будуть готові отримувати послуги онлайн. Згідно з результатами дослідження цифрової грамотності українців, проведеного у 2023 році Міністерством цифрової трансформації України за підтримки швейцарсько-української Програми EGAP [5], рівень цифрових навичок населення має тенденцію до сталого зростання. Зокрема, за результатами дослідження 2023 року, 93% населення України мають цифрові навички загалом, за 4 роки частка людей без навичок користування цифровими технологіями скоротилася на 8% і становить 7,2%. Як показують результати дослідження, одним з ключових

факторів, який обумовлює наявність розриву у цифрових навичках є вік. Зокрема, не володіють цифровими навичками 2,1 % населення у віці 18-29 років, а серед населення у віці 60-70 років цей показник становить вже 17,4 %. Водночас, зберігається розрив у цифрових навичках дорослого населення залежно від рівня освіти, типу зайнятості та матеріального становища [5]. Тому важливим є формування державної політики щодо мінімізації цифрової нерівності з врахуванням впливу на визначені критерії задля забезпечення доступності до цифрових послуг у сфері соціального захисту усіх верств населення.

Цифрова трансформація соціальної сфери — це комплексний процес, який включає не лише впровадження сучасних технологічних рішень, а й модернізацію системи соціального захисту загалом. Впровадження інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, новітніх управлінських, фінансових та організаційних рішень має забезпечити для всіх верств населення відкритий та рівний доступ до цифрових послуг та соціальної підтримки. Отже, побудова інноваційної моделі соціального захисту в Україні повинна супроводжуватись одночасним впровадженням цільових програм для найбільш уразливих груп населення задля подолання цифрового розриву; посиленням безпеки даних, наприклад, через використання технології блокчейн; оптимізації бюджетних видатків на соціальну сферу; вдосконалення процедур надання соціальної підтримки; модернізації системи соціального захисту та посилення комплексного підходу, зокрема через впровадження електронного кейс-менеджменту. Такі перетворення безумовно потребуватимуть кодифікації законодавства у сфері соціального захисту.

Джерела та література

1. Стратегія цифрової трансформації соціальної сфери: схвал. розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1353-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1353-2020-%D1%80#Text>
2. Положення про Єдину інформаційну систему соціальної сфери: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 404 (в редакції

постанови Кабінету Міністрів України від 27 жовтня 2023 р. № 1130). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/404-2021-%D0%BF#Text>

3. Єдина інформаційна система соціальної сфери успішно функціонує по всій Україні. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23274.html>

4. Костянтин Кошеленко розповів про цифрові новації в соціальній сфері на «DIGITAL BANKING. RECIPES GROWTH – 2023». URL: <https://www.msp.gov.ua/news/23122.html>

5. Дослідження цифрової грамотності в Україні. 2023 рік. Міністерство цифрової трансформації України. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8740-cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023_compressed.pdf

Vozniuk Nataliia. Digitalization of the social sphere: current state and directions of development in Ukraine

The article considers certain aspects of the digitalization of the social sphere at the present stage. The main directions of further development in Ukraine are identified.

Keywords: digitalization, social protection, digital transformation